ולד חטאת פרק רביעי תמורה כב.

לא נהנין. מדרבנן: ולא מועלין. יד) דאם נהנו פטורין מקרבן מעילה לכיון דלא היא ולא דמיה קיימין אלא קדושתה: **ואם עד שלא כפרו כבעלים.** מתרוייהו קאי כלומר כל זמן שלא כפרו הבעלים שלא רצה להתכפר בחטאת: **תרעה עד שתסתאב.** שנתה מקלי אחכדה ונמצאת בעלת מום הרא מקבלת וקיימת ותימכר מיד ויביא בדמיה אחרת: **ועושה תמורה.** הואיל ט) ודמים מתירין ט) ליקרב דהכי אמרינן בפרקין לגעיל (דף כ.) דדבר הרועה לבתמאב עושה תמורה: **גמ' מאי טעמא לא תני להו.** גבי הדדי רישא פסיקא ליה וסיפא לא פסיקא ליה למה לי למיתנייה גבי מעילה למה לי למיתנייה גבי תמורה תנא הבא תמורה ואיידי דתנא תמורה תנא נמי מעילה ט) ואיידי דתנא גבי מעילה מעילה תנא נמי תמורה כ) אמר ריש לקיש ט) חטאת שעיברה שנתה רואין אותה כאילו ט) עומדת בבית הקברות ורועה תנן ז) שעיברה שנתה ואבדה ונמצאת בעלת מום אם אחר שכיפרו בעלים מתה תיובתא דריש לקיש אמר לך ריש לקיש כי קתני רישא מתה אאבדה ונמצאת בעלת מום כ) אם אחר שכיפרו בעלים תמות אי הכי אימא סיפא אם עד שלא כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ואי בעלת מום הא מסאבא וקיימא אמר רבה הכי קאמר ז"ו) (תנא) שאבדה ונמצאת בעלת מום עובר אם אחר שכפרו בעלים מתה אם קודם שכיפרו בעלים תרעה עד שתסתאב במום קבוע ותימכר אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דאם כן ישמור מיבעי ליה למיתני ז) ועוד שעיברה שנתה למאי הלכתא קתני (ב) כ) אלא אמר רבא כהכי קתני דמתמות יפ) **אמר רבה הכי קאמר שעברה שנתה או אבדה ונמצאת בעלת מום עובר לאחר שכיפרו הבעלים מתה.** ואפי' כיפרו הבעלים אחרי כן הואיל ואיכא תרתי לריעותא מתה ואעבריה שנתה לא קאי כלל: **ואם עד שלא כיפרו הבעלים.** כלומר שלא רצו להתכפר בחטאת תרעה כו'. והשתא ליכא למיפרך הא מסאבא וקיימא דאין בהמת קדשים נמכרת על מום עובר: **ישמור מיבעי ליה.** כלומר הואיל וכבר נפל בה מום עובר ישמור מיבעי ליה למיתני כלומר ימתין אולי יעשה מום זה קבוע: **ועוד שעברה שנתה למאי קתני לה.** הואיל ונלוה עלה איירי שום דינא כ): **שעברה שנתה ואבדה.** כא) ונמצאת תמימה ומכיפרו הבעלים בחטאת או אבדה ונמצאת בעלת מום תרתי לריעותא ומכיפרו הבעלים בחטאת מתה קודם שכיפרו הבעלים כב) שאין רועים להתכפר בחטאת תרעה לדעבדה (ג) וכי אר"ש בן לקיש דאפי' כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ותימכר פ) וצריך למיתני אם אבדה גבי בעלת מום פ)[וגבי שעברה שנתה] דאי תנא פ) גבי שעיברה שנתה הוה אמינא התם הוא דמהניא לה אבדה משום דלא חזיא למילתה אבל בעלת מום דאי לא מומא חזיא אימא לא תהני ליה אבדה פא) ואי תני גבי בעלת מום התם הוא דמהניא לה אבדה משום דלא חזיא להקרבה אבל עיברה שנתה דחזי' להקרבה אימא לא תהני לה אבדה צריכא ומי אמר רבא הכי והאמר רבא פב) אבידה דלילה לא שמה אבידה לא דמי אבידה דלילא לא חזיא לא לגופה ולא לדמי אבל הא גהי דלגופה לא חזיא לדמי חזיא כג) פג) תנן ד"השני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו לנדבה לפי שאין חטאת הציבור מתה דיחיד מתה פד) וא"ר יוחנן בעלי חיים נדחין ובשהוא מתכפר בשני שבזוג שני מתכפר ואידך קמא הוה ליה כי עיברה שנתה וטעמא דציבור הא דיחיד מתה אמר לך דחויין לחוד ואבודין לחוד כג) מ"ט אבודין דעתיה עליהון דילמא משתכחין דחויין לא הדרי מתחזיין גופא

א) לא נהנין ולא מועלין ואם עד שלא כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה אחרת ועושה תמורה ומועלין בה: **גמ'** [א] ב) מאי טעמא לא תני להו ג) גבי הדדי רישא פסיקא ליה וסיפא לא פסיקא ליה למה לי למיתנייה גבי מעילה למה לי למיתנייה גבי תמורה תנא הבא תמורה ואיידי דתנא תמורה תנא נמי מעילה ד) ואיידי דתנא גבי מעילה מעילה תנא נמי תמורה ה) אמר ריש לקיש ו) חטאת שעיברה שנתה רואין אותה כאילו ז) עומדת בבית הקברות ורועה תנן ח) שעיברה שנתה ואבדה ונמצאת בעלת מום אם אחר שכיפרו בעלים מתה תיובתא דריש לקיש אמר לך ריש לקיש כי קתני רישא מתה אאבדה ונמצאת בעלת מום ט) אם אחר שכיפרו בעלים תמות אי הכי אימא סיפא אם עד שלא כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ואי בעלת מום הא מסאבא וקיימא אמר רבה הכי קאמר ז"ו) (תנא) שאבדה ונמצאת בעלת מום עובר אם אחר שכפרו בעלים מתה אם קודם שכיפרו בעלים תרעה עד שתסתאב במום קבוע ותימכר אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דאם כן ישמור מיבעי ליה למיתני ז) ועוד שעיברה שנתה למאי הלכתא קתני לה כהכי הוא דמתמות יפ) **אמר רבה הכי קאמר שעברה שנתה או אבדה ונמצאת בעלת מום עובר לאחר שכיפרו הבעלים מתה.** ואפי' כיפרו הבעלים אחרי כן הואיל ואיכא תרתי לריעותא מתה ואעבריה שנתה לא קאי כלל: **ואם עד שלא כיפרו הבעלים.** כלומר שלא רצו להתכפר בחטאת תרעה כו'. והשתא ליכא למיפרך הא מסאבא וקיימא דאין בהמת קדשים נמכרת על מום עובר: **ישמור מיבעי ליה.** כלומר הואיל וכבר נפל בה מום עובר ישמור מיבעי ליה למיתני כלומר ימתין אולי יעשה מום זה קבוע: **ועוד שעברה שנתה למאי קתני לה.** הואיל ונלוה עלה איירי שום דינא כ): **שעברה שנתה ואבדה.** כא) ונמצאת תמימה ומכיפרו הבעלים בחטאת או אבדה ונמצאת בעלת מום תרתי לריעותא ומכיפרו הבעלים בחטאת מתה קודם שכיפרו הבעלים כב) שאין רועים להתכפר בחטאת תרעה לדעבדה (ג) וכי אר"ש בן לקיש דאפי' כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ותימכר פ) וצריך למיתני אם אבדה גבי בעלת מום פ)[וגבי שעברה שנתה] דאי תנא פ) גבי שעיברה שנתה הוה אמינא התם הוא דמהניא לה אבדה משום דלא חזיא למילתה אבל בעלת מום דאי לא מומא חזיא אימא לא תהני ליה אבדה פא) ואי תני גבי בעלת מום התם הוא דמהניא לה אבדה משום דלא חזיא להקרבה אבל עיברה שנתה דחזי' להקרבה אימא לא תהני לה אבדה צריכא ומי אמר רבא הכי והאמר רבא פב) אבידה דלילה לא שמה אבידה לא דמי אבידה דלילא לא חזיא לא לגופה ולא לדמי אבל הא גהי דלגופה לא חזיא לדמי חזיא כג) פג) תנן ד"השני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו לנדבה לפי שאין חטאת הציבור מתה דיחיד מתה פד) וא"ר יוחנן בעלי חיים נדחין ובשהוא מתכפר בשני שבזוג שני מתכפר ואידך קמא הוה ליה כי עיברה שנתה וטעמא דציבור הא דיחיד מתה אמר לך דחויין לחוד ואבודין לחוד כג) מ"ט אבודין דעתיה עליהון דילמא משתכחין דחויין לא הדרי מתחזיין גופא

דהדיא תמות אי הכי [מה דתני] בעי דני שעיברה שנתה למה לי לכתייהי אלא אמר רבא כו': אלא אמר רבא לא שייך למימר חסורי מחסרא לפי דאבדה כי מצעי קאי הכא דהכא אבל ונמצא בעלת מום לא מצי למימר דקאי אתרייהו דאי במום קבוע כאי תרעה ואי במום עובר ישמור מבעי ליה: פ) ותמכר וצריך למיתני אבדה גבי עיברה שנתה וצריך לכיתני אבדה גבי ע"ש דאי ותיכת אם נמחק: ין פ)[יב) ינו' אמר רבא הכי קתני: (הכי נמי) שעיברה שנתה ואבדה וכן נמי הדיא דאבדה ונמצ' בעל מום אם משכיפרו הבעלים תמות משום דאבדה אבל אינא תתני לריעותא דאבדה ונמצ' בעל מום אם משכיפרו בעלים תמות דהכא אינא תתני לריעותא דאבדה ונמצ' בעל מום הלכך תמות ולא קשיא סיפא נמי דכולה בחדא (מיירי) (איידי ואיידא ואידיא) תרעה עד שתסתאב

במום קבוע: דא"כ, דבבעלת מום עובר קא מיירי אפאי קתני תרעה ישמור עד שישעה מום קבוע (אידך) בעי למיתנא דעוד אחרת שעיברה שנתה אם משכיפרו הבעלים לא תמות אא"כ אבדה ונמצאת בעלת מום לחוד למאי הלכתא קתני לה (א"כ לעיברה) [ההיא דעיברה] שנתה. ל"א ותוב כי קתני תמות אאבדה ונמצאת בעלת מום דאי אאעיברה שנתה (א"כ) למה תנייה לעיברה שנתה בין דני דתמניתין אפר רבא (הכי קתני) (הכי נמי) שעיברה שנתה ואבדה וכן נמי הדיא דאבדה ונמצ' בעל מום אם משכיפרו הבעלים תמות משום מסאבא וקיימא כל"ל: (ג) ר"ה עברה וכו' מתרה. נ"ב ובן פירש רש"י כתמניתין בפמוד כ': (ד) ר"ה ומאמר רבא וכו' לפי שהה אבדה ולר' דאמרינן אפילו: (ה) ר"ה אמר לך רבא ולפי היבא דאיבא:

הגהות הגר"א

[א] נב' מ"מ כו'. ביבמ"ש הדדי אלא פליגא לה ריש לק כו': [ב] שם אלא אמר רבא כו'. ושוב אבדה בחמעא משום דעבדה שנתה מיירי אפילו קודם לאבדה ונמצ' בעל מום אח"כ: [ג] שי"ר ד"ה מ"ל כו'. עי' מוס' שהקשו עליו ועיל קשה דא"כ הו"ל לקשות על מתני' ושוב הו"ל על ר"ל. ול"נ דה"ק הו"ל סמבנה כו' מי' נגם נאבדה וקתני דמתה אפי' קודם כפרה. דקאמר וכשהוא מתכפר כו' ונמצאנו מתכפר אם עד שלא כו':

רבינו גרשום

לא נהנין בה מדרבנן: ולא מועלין. בה מדאורייתא: אם עד שלא כפרו הבעלי' עיברה שנתה או נמצא ורצין להתכפר בדמיהן אותה שעיברה שנתה תרעה ותימכר ואותה שהיא בעלת מום תימכר לאלתר ועושין תמורה כיון דיש בה קדושה דמים ומועלין בה נמי: כ"ש לא תני. לה כילה מתניתין כהדדי לכולה חמש חטאות המיתות בהדי אלא פליג ותני לה לחלק לחוד דיפותר ולתרי לחוד. משום דרישא הני תלה קמא' פסיקא ליה. דבין לפני כפרה וכין לאחר כפרה מיתות: סיפא לא פסיקא ליה. דהא לפני כפרה ירעו. ומאי טעמא תני לה בחמורה דקאמר ועושין תמורה והדר תני מועלין בה בהשם דקאמר נמי אשעיבה שנתה: אי הכי אימא סיפא כו'. [אסר לך ריש לקיש כי קתני חמורה אאבדה ונמצא בעל מום ולא אעיברה שנתה. ואי בעל מום למה לי תרעה אלא אעיברה שנתה קאמר תרעה] מדהא קא מיירי בעיברה שנתה אף משכיפרו בעלים תמות נמי מיירי בעיברה שנתה דקשיא לריש לקיש: אמר רבה הכי קתני אם עיברה שנתה [אן] אבדה ונמצא בעל מום עובר (אי אבדה) (ושאבדה) ונמצאת בעלת מום קבוע אם משכיפרו בעלים תמות ההבא איבא תתני לריעותא דאבדה ונמצ' בעל מום הלכך תמות ולא קשיא סיפא נמי דכולה בחדא (מיירי) (איידי ואיידא ואידיא) תרעה עד שתסתאב

מסורת הש"ס

[א] (מסילה יח. ע"ב), ב) גי' ר"ן ופירש דבמה בני תמורה מעילה תנא נמי בני מעילה תמורה. ג) סמחים ז:. יומא סו., ד) ר"ן מ"ז, ה) ר"ן. ו) (סמחים ז:), ז) יומא סב. מנחות יב. (לקמן כג.), ח) (יומא סד.). ט) ר"ן מתירין ר"ן, י) ר"ל מתיבי לרבי ר"ן, כ) ר"ל ותתרינגא הנה"ר ונר' ר"ן דמי מרעגא, ל) ר"ן לאחרה, מ) עיין רש"ן שהאריך ובל"ן.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לפה כו' וכו' מתניתין. נ"ב כלף יח: (ב) ר"ה עברה שנתה ואבדה וכו' מרעה הן דעבדה. נ"ב דבעלת מום מסאבא וקיימא כל"ל: (ג) ר"ה עברה וכו' מתרה. נ"ב וכן פירש רש"י כתמניתין בפמוד כ': (ד) ר"ה ומאמר רבא וכו' לפי שהה אבדה ולר' דאמרינן אפילו: (ה) ר"ה אמר לך רבא ולפי היבא דאיבא:

הגהות הגר"א

[א] נב' מ"מ כו'. ביבמ"ש הדדי אלא פליגא לה ריש לק כו': [ב] שם אלא אמר רבא כו'. ושוב אבדה בחמעא משום דעבדה שנתה מיירי אפילו קודם לאבדה ונמצ' בעל מום אח"כ: [ג] שי"ר ד"ה מ"ל כו'. עי' מוס' שהקשו עליו ועיל קשה דא"כ הו"ל לקשות על מתני' ושוב הו"ל על ר"ל. ול"נ דה"ק הו"ל סמבנה כו' מי' נגם נאבדה וקתני דמתה אפי' קודם כפרה. דקאמר וכשהוא מתכפר כו' ונמצאנו מתכפר אם עד שלא כו':

עין משפט נר מצוה

ד א מ"י פ"ג מהלכות מעילה הלכה ד:
ה ב מ"י פ"ד מהלכות פסח"מ הלכה ז:
ו ג מ"י שם הלכה ח ופ"ש כ"מ:
ז ד מ"י פ"ה מהלכות ערכין ויה"ש הלכה עו:

מוסף רש"י

לא נהנין. מהם לכמילה דאיכא וקדושין הוי ואם נהנין אין מועלין כהן מדאורייתא אלא מדרבנן ואינו משלם אלא קרן בלבד (מעילה יח.). **ואם עד שלא כיפרו הבעלים.** כאחרת נמצאו יוצאה להתכפר כדמי לוחה שהיה שבת בעלת מום ביאלע מעלת וקיימת. מתכר לאלתר ויביא בדמיה אחרת. ועושה תמורה ומועלין בה. דאיכא דמיים מתירין ליקרב ליקרב. **רישא פסיקא ליה.** לגעולם יומתו. דמתי הפלגה אינה לפלגני בריש. הנם ליכא למיפר. כיפרו אלא כיפרו, דאלר מעלת ותמרכם מעלת אינה מעילה לא הוי אעלת. ואמעלת שאתו בעלים כמיפרא אינה מתו לפי בעלים. אבל ראיון אותה. כבל מקום שהיא. כאילו עומדת בבית הקברות. שאין בהנן יכול ליקרב אלוה. אבל לא מעלות המתות אינה אלא שאינה קדוש. אלכך ריעה עד שיבא בה מום ותימכר (ובא מ. ובע"ר מ"ו) פסחים יא. ויפלו דמיה נדבה בשופרות שבתוך עליהן נדבה. ומקרלים בה לא המיתה. זה מדברו של יהודע הכהן בתמכת תמורה (מב.) שכל מותר מעלת ואם נקרן המוצה מון מעלות מתות שהן הלכה למשה מסיני (פסחים עם.). **אבידה דלילה.** אבידת לילה. והפרים אחרת אחתיה בלילה ונמצאת לאור הבוקר, לא שמה אבידה. אמילו לרבי (לקמן ד"ב) לאו למיתה אלא אלא לעיבה מיאלע ולילה לאו שמת הקרבה היא (פסחים עם.). **השני ירעה עד שיסתאב.** (מתכמת יומא (מב.) נבי שני שפירי יוכ"ל שתת כתיתאלה וקיבלהו לבנות שני שעירים אחרים ולהגביל עליהם ויבאנה אחד ומנאלה שנים לשם. אחד מוצ לחטאן ואחד מוצ שני. אחד יקרב לשעיר הנעשה בשנים ויבאו יבאה ויפלו דמיו לנדבה. (שבועות יב. וכריתות יומא שם) וכן אם של שם מת יבאו שני שנים לעולם. אחד מוצ לחטאת. **אחד יבאה.** שאין **חטאת הציבור מתה.** כי נמיר אתם חטאת ביחיד בתיר. ושעתה מפרש בהוריות (י.) ובתמורה (מד.). **מה מליון לדר חטאת ותמורה** חטאת אחטאת שתהו בעליה אלא תמלאם בלבור. אף חטאת שבתו בעליה. ואינם אאפשר לחיות בלבור לא בחמרה אלא בחיד (יומא שם).

שיטה מקובצת

[ג] לחו כולהו נבי הדדי אלא אליע לחו רישא: [ד] תמורה. גירסת ס"ר ומאי טעמא תני לה בתמורה והדר תני לה במעילה משום דקאי בתמורה קא תנא תמורה ואידיר דתני תמורה תני נמי מעילה וכי קאים במעילה קתני (מעילה) ואידיר דתני מעילה תני נמי תמורה: [ה] עי' בתישמעות בסוף המסכת: [ו] תנן ישעיבה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום אם כיפרו בעלים חמות הדיל כו' כי קתני חמות אאבדה כו': [ז] מום אי הכי כו' והשאר נמחק: [ח] ועוד שעיבה שנתה לפאי הלכתא קתני לה כיון דלא קיימי על שום דינים בשמשנה שהרי אם בפרו אינה מתה ועושה תמורה ומועלין בה: [ט] קתני ל"א ותוב כי קתני חמות על אבודה ונמצאת בעלת מום

[י] לחו בולהו נבי הדדי אלא אליע לחו רישא: [כ] תמורה. גירסת ס"ר ומאי טעמא תני לה בתמורה והדר תני לה במעילה משום דקאי בתמורה קא תנא תמורה ואידיר דתני תמורה תני נמי מעילה וכי קאים במעילה קתני (מעילה) ואידיר דתני מעילה תני נמי תמורה: [ל] עי' בתישמעות בסוף המסכת: [מ] תנן ישעיבה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום אם כיפרו בעלים חמות הדיל כו' כי קתני חמות אאבדה כו': [נ] מום אי הכי כו' והשאר נמחק: [ס] קאמר אי שאבדה: [ע] ועוד שעיבה שנתה לפאי הלכתא קתני לה כיון דלא קיימי על שום דינים בשמשנה שהרי אם בפרו אינה מתה ועושה תמורה ומועלין בה: [פ] ואבדה דאיכא תרתי לריעותא ונמצאת תמימה ולא רצו הבעלים להתכפר בה כיפרו: [צ] הבעלים באחרת שלא רצו להתכפר בהא דנמצאת מתה ואחרייהו קאי תרעה: [ק] תמימה ואידך דנמצאת בעלת מום דתימר מיר וכי: [ר] למילתה שם כתיב להקרבה ס"א דאין בה שום מום ולא חזיא למילתה אפי': [ש] קודם האיבות מהני: [ת] אבודה ואפילו לרבי דאמר: [א"] תרוצי בה אבודה: [אב] ודאי היכא דאיכא דיחיד: [אג] דקתני דתרעה עד שיסתאב בין ע"י אותו מום אחר: [אד] לא לחקרבה. ואפילו לרבי דאמר אף בנמצאת קודם כפרה מתה היינו שנשתכחה אחר מכאן אבל עד שלא נתכפר מתכפר ודאי באיזה שיעיבה: [אה] ודאי קשה וכי הרייצנא: [או] עי' בהשמטות בסוף המסכת:

שינויי נוסחאות

[אז] ר"ה אמר לך רבא ולפי הבא דאיכא אבל ונמצא בעל מום לא מצי למימר דקאי אתרייהו דאי במום קבוע כאי תרעה ואי במום עובר ישמור מבעי ליה: [אח] ותמכר וצריך למיתני אבדה גבי עיברה שנתה וצריך לכיתני אבדה גבי ע"ש דאי ותיכת אם נמחק: [אט] ר"ה אמר לך רבא ולפי הבא דאיכא אבל ונמצא בעל מום לא מצי למימר דקאי אתרייהו דאי במום קבוע כאי תרעה ואי במום עובר ישמור מבעי ליה: [אי